

POSTANOWIENIE

9 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 9 kwietnia 2025 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa D. w G. we F., B. w G. we F., V. S.A. w S. w S.
przeciwko Skarbowi Państwa – [...] w W.
o ukształtowanie treści stosunku prawnego i zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej D. w G. we F., B. w G. we F., V. S.A. w S. w S.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie VI Wydział Cywilny
z 29 września 2023 r., VI ACa 1922/16,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od D. w G. we F., od B. w G. we F. oraz od V. w S. w S. na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwoty po 25 000 (dwadzieścia pięć tysięcy) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia do dnia zapłaty.**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 29 września 2023 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie w sprawie z powództwa D. w G. we F., B. w G. we F. i V. w S. w S. przeciwko Skarbowi Państwa – [...] o ukształtowanie treści stosunku prawnego i zapłatę, na skutek apelacji powodów od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z 29 kwietnia 2014

r., XXV C 982/09, sprostował z urzędu oczywistą niedokładność w komparycji wyroku Sądu I instancji w zakresie oznaczenia przedmiotu postępowania (pkt I), zmienił wyrok Sądu I instancji w sposób wskazany w sentencji wyroku Sądu II instancji (pkt II), oddalił apelację w pozostałej części (pkt III), rozstrzygnął o kosztach postępowania (pkt IV-VI).

Powodowie wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu II instancji w części oddalającej apelację co do kwoty 109 185 584,67 zł, tj. co do punktu III oraz co do punktu II ppkt. 2 i 3, punktu IV, punktu V oraz punktu VI, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania oraz pozostawienie temu Sądowi orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadniając wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powodowie wskazali, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, które powodowie sformułowali w postaci następującego pytania: czy w przypadku kumulacji roszczeń w myśl art. 191 k.p.c. polegającej na zgłoszeniu roszczenia głównego i ewentualnego częściowe uwzględnienie roszczenia głównego zawsze prowadzi do odmowy rozpoznania roszczenia ewentualnego bez względu na treść roszczeń oraz ich wzajemną relację ukształtowaną przez powoda.

Pozwany Skarb Państwa, zastępowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej, złożył odpowiedź na skargę kasacyjną powodów, w której wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o jej oddalenie oraz o zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, jednakże w zakresie kosztów zastępstwa procesowego o zasądzenie ich na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej wraz z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna wniesiona przez powodów nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, a zarazem kwalifikowanym pismem procesowym o ściśle określonej przez ustawę treści. Sąd Najwyższy, rozpoznając ten nadzwyczajny środek zaskarżenia, nie jest trzecią instancją sądową, lecz działa w interesie publicznym (postanowienie SN z 27 stycznia 2009 r., V CSK 358/08), na rzecz państwa jako dobra wspólnego (postanowienie SN z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08), jakkolwiek oczywiście nie oznacza to braku indywidualnego interesu skarżącego w rozpoznaniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a w konsekwencji także weryfikacji tego interesu (*gravamen*). Jednak przede wszystkim skarga kasacyjna ma służyć ochronie prawidłowego wykonywania prawa oraz jego jednolitej wykładni. Interes prywatny uwzględnia zaś tylko na tyle, na ile może się on stać podłożem zaspokojenia interesu ogólnego (zob. aktualne wciąż uwagi w postanowieniu SN z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy przewidziana w art. 398⁹ k.p.c. instytucja tzw. przedsądu, w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony - co należy podkreślić - wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c., nie zaś merytorycznej oceny skargi kasacyjnej (postanowienie SN z 12 marca 2024 r., I CSK 254/23).

Na etapie przedsądu Sąd Najwyższy ocenia wyłącznie wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz jego uzasadnienie. Wniosek ten stanowi element konstrukcyjny skargi odrębny od podstaw skargi i ich uzasadnienia, które są oceniane dopiero, gdy skarga kasacyjna zostanie przyjęta do rozpoznania.

Dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. konieczne jest zawarcie w skardze kasacyjnej odrębnego wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, zawierającego profesjonalny wywód prawny nawiązujący do wskazanych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. przesłanek przedsądu ze wskazaniem, które z nich występują w sprawie i z uzasadnieniem stanowiska skarżącego (postanowienie SN z 17 czerwca 2021 r., IV CSK 1/21).

Jako przyczynę kasacyjną mającą, w ocenie powodów, uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazali występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego.

Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, a jednocześnie być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumpcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (postanowienie SN z 20 maja 2021 r., II CSK 132/21).

Takie zagadnienie powinno zostać sformułowane wraz z przytoczeniem argumentów prawnych, świadczących o rozbieżnych ocenach prawnych (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 r., nr 1, poz. 11; z 7 czerwca 2005 r., V CKN 3/05; z 16 marca 2007 r., III CSK 34/07). Konieczne jest też wskazanie argumentów przekonujących o istotności zagadnienia (zob. postanowienie SN z 24 lipca 2007 r., IV CSK 207/07). Ponadto, ma to być zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecnictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa (postanowienia SN: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151; z 11 lutego 2009 r., V CSK 388/08).

Wyjaśnienie zagadnienia prawnego musi mieć ponadto znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w której ono wystąpiło (postanowienie SN z 15 listopada 2023 r., I CSK 2295/23).

W ocenie Sądu Najwyższego ewentualne wyjaśnienie zagadnienia prawnego przedstawionego przez powodów nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy z uwagi na to, że na etapie postępowania przed sądami powszechnymi powodowie nie wprowadzili do postępowania żądania ewentualnego w taki sposób, że domagali się jego uwzględnienia również na wypadek jedynie częściowego uwzględnienia żądania głównego.

W piśmie procesowym z 26 czerwca 2012 r. (k. 2223 i n.) powodowie podtrzymali wszystkie dotychczasowe żądania, twierdzenia i wnioski, a ponadto, na

wypadek nieuwzględnienia żądania zgłoszonego w punkcie A petitum pozwu z 9 lipca 2009 r., powodowie wnieśli ewentualnie o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda – D. S.A. (obecnie D.) kwoty 109 185 584,67 zł tytułem odszkodowania. W uzasadnieniu pisma powodowie wskazali: „W związku z powyższym, z ostrożności procesowej – na wypadek gdyby Sąd uznał, że w niniejszej sprawie nie ma podstaw do zastosowania klauzuli *rebus sic stantibus* – Powodowie zgłaszają także roszczenie odszkodowawcze. Roszczenie to ma jednak charakter ewentualny. W pierwszej kolejności Powodowie wnoszą o podwyższenie wynagrodzenia zgodnie ze swoim pierwotnym żądaniem”. W żadnym miejscu tego pisma powodowie nie zastrzegli natomiast, że wnoszą o uwzględnienie żądania ewentualnego również wówczas, gdyby żądanie główne zostało uwzględnione jedynie częściowo ze wskazaniem, jaki stopień uwzględnienia żądania głównego miałby aktualizować konieczność orzeczenia również o żądaniu ewentualnym.

Jeśli intencją powodów było, aby sąd rozstrzygnął o żądaniu ewentualnym również w razie jedynie częściowego uwzględnienia żądania głównego, to nie rozstrzygając w tym miejscu dopuszczalności takiego sformułowania roszczeń, powodowie powinni wyrazić to zaznaczyć w piśmie procesowym zawierającym zmianę powództwa, tak, aby Sąd nie miał wątpliwości co do tego, jakie są żądania powodów i jaka jest relacja między nimi.

Ponadto w apelacji od wyroku Sądu I instancji z 29 kwietnia 2014 r. (k. 3937 i n.) powodowie wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, tj. zmianę treści umowy zawartej przez powodów z pozwanym w sposób wskazany w apelacji oraz zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 45 061 999,43 euro, ewentualnie o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie na rzecz powoda: D. S.A. (obecnie D.) kwoty 109 185 584,67 zł. Z wniosków apelacji nie wynika, aby powodowie domagali się uwzględnienia żądania ewentualnego również w razie jedynie częściowego uwzględnienia żądania głównego.

Dopiero w załączniku do protokołu rozprawy apelacyjnej przeprowadzonej w dniu 29 sierpnia 2023 r. (k. 5134 i n.) powodowie wskazali, że podtrzymują w całości wniesioną apelację i wnoszą o zmianę wyroku Sądu I instancji poprzez

uwzględnienie powództwa, tj. zmianę treści umowy zawartej przez powodów ze Skarbem Państwa poprzez podwyższenie wysokości należnego im wynagrodzenia oraz zasądzenie od powoda solidarnie na ich rzecz kwoty 45 061 999,43 euro, a na wypadek, gdyby kwota uwzględnionego powództwa nie pokrywała straty poniesionej w związku z realizacją kontraktu, powodowie wnieśli o zasądzenie na rzecz D. kwoty 109 185 584,67 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej liczonymi od 3 czerwca 2008 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.

Sposób zredagowania przez powodów żądań w załączniku do protokołu rozprawy apelacyjnej istotnie różni się od sposobu, w jaki zostały one sformułowane na etapie postępowania przed Sądem I instancji po modyfikacji powództwa pismem z 26 czerwca 2012 r.

Nawet gdyby przyjąć, że takie doprecyzowanie relacji między dwoma zgłoszonymi roszczeniami było zgodne z art. 383 k.p.c., czego Sąd Najwyższy na etapie przedsądu nie rozstrzygał, to i tak zostało ono dokonane już po zamknięciu rozprawy apelacyjnej. Ponadto, zgodnie z art. 193 § 2¹ zd. pierwsze k.p.c. w brzmieniu obowiązującym od 19 kwietnia 2010 r., z wyjątkiem spraw o roszczenia alimentacyjne zmiana powództwa może być dokonana jedynie w piśmie procesowym, a pismem takim nie jest załącznik do protokołu rozprawy (wyrok SN z 17 maja 2012 r., I PK 179/11). Zmiana powództwa, nawet gdyby była formalnie dopuszczalna, ze wskazanych wyżej przyczyn nie byłaby jednak skuteczna.

Podsumowując, wyjaśnienie sformułowanego przez powodów zagadnienia prawnego nie miałoby znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, ponieważ powodowie na żadnym etapie postępowania przed sądami powszechnymi nie wskazali wyraźnie, że żądanie ewentualne miałoby zostać uwzględnione również w razie jedynie częściowego uwzględnienia żądania głównego.

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z art. 99, 105 § 1, 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 9 i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 20

rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1964).

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[a.ł.]